

Professionele tegenspraak - je moet het maar durven

Vul het scoreformulier op de achterzijde in en ga aan de slag.

Professionele tegenspraak is het respectvol inbrengen van andere perspectieven, vanuit vakmanschap en morele verantwoordelijkheid, binnen een cultuur van veiligheid – met als doel samen tot betere en rechtvaardige besluiten te komen. Het is een essentieel onderdeel van ambtelijk vakmanschap en goed bestuur.

Professionele tegenspraak vindt plaats tussen college en ambtelijke organisatie, maar ook binnen de ambtelijke organisatie en tussen de ambtelijke organisatie en de buitenwereld. Professionele tegenspraak versterkt de kwaliteit van besluitvorming, voorkomt machtsdenken en draagt bij aan open en democratisch bestuur.

Waar kan jouw gemeente mee aan de slag?

Typen gemeente

Focus op fases

Aan de slag!

Passief

Begrijpen & meten

Het gesprek openen over wat professionele tegenspraak betekent. Impliciete gewoontes zichtbaar maken en inzicht krijgen in patronen, zodat stilte en aannames niet tot blinde vlekken leiden.

Zoekend

Begrijpen & activeren

Taal, richting en zichtbaarheid ontwikkelen. Het onderwerp expliciet maken en ruimte creëren om ermee te oefenen en leren.

Reactief

Meten & activeren

Reflecteren op ervaringen uit het verleden en daaruit leren. Vertrouwen herstellen en zichtbaar maken hoe het anders kan.

Ontwikkeland

Activeren & borgen

De energie vasthouden en omzetten in structuur. Experimenten en initiatieven verbinden aan beleid, processen en leiderschap zodat het thema duurzaam ingebed raakt.

Verankerd

Meten & activeren

De bestaande sterkte behouden door alert te blijven. Regelmatig reflecteren en het onderwerp levend houden. Het gaat hier om onderhoud door **actief aan de slag te blijven**: nieuwsgierig blijven, nieuwe perspectieven uitnodigen en successen blijven delen.

3 pijlers

**Scoor je gemeente op een schaal van 1-5
(1 geen aandacht, 5 veel aandacht nodig).*

Welke pijler heeft in jullie organisatie het meeste aandacht nodig?

Cultuur

Veiligheid, steunend leiderschap, balans tussen warmte en zakelijkheid, ruimte om te leren en gezamenlijke waarden.

Meeste aandacht nodig voor:

1 2 3 4 5

Processen

Duidelijke rollen, heldere overlegstructuren, vastgelegde werkprocessen, veilige escalatiepaden en structurele borging.

Meeste aandacht nodig voor:

1 2 3 4 5

Vaardigheden

Luisteren, reflecteren, sensitiviteit, lef, samenwerking en ontvankelijkheid. Leidinggevenden spelen hierin een sleutelrol als rolmodel, hitteschild (beschermende rol richting het team) en bewaker van veiligheid.

Meeste aandacht nodig voor:

1 2 3 4 5

4 fases van aanpak

Wat is er bij jullie nodig om aan de slag te gaan?

Begrijpen

Geeft een gedeelde taal en visie.

Metten

Helpt patronen zichtbaar maken.

Activeren

Brengt energie en zichtbaarheid.

Borgen

Zorgt voor continuïteit en structurele verankering.

5 typen gemeenten

In welk type herken jij het meest jouw gemeente?

☐ Passief

Impliciet & (ogenschijnlijk) stabiel: niet besproken of actief georganiseerd.

"Dit speelt bij ons eigenlijk niet zo."

Focus op begrijpen en meten

☐ Zoekend

Impliciet & actief: leeft, maar nog zonder structuur of richting.

"We willen er iets mee, maar het is nog niet concreet."

Focus op begrijpen en activeren

☐ Reactief

Expliciet & reactief: actueel door negatieve ervaring of incidenten.

"We hebben gezien wat er gebeurt als mensen hun mond houden."

Focus op meten en activeren

☐ Ontwikkend

Expliciet & actief: zichtbaar op de agenda en actief in ontwikkeling.

"We zijn ermee bezig."

Focus op activeren en borgen

☐ Verankerd

Expliciet & stabiel: ingebed in de cultuur, processen en vaardigheden.

"Het hoort bij hoe we werken."

Focus op meten en activeren